

Ebre

Elsa Gellida, netejant al safareig del Calvari durant la jornada 'Revoltat, dones d'aigua'.

FOTO: CEDIDA

Reportatge. Descobrim els quatre safarejos que queden al poble del Montsià, que actualment encara són utilitzats per algunes dones i són un punt de trobada dels joves

ELS SAFARETJOS DE LA SÈNIA, PATRIMONI VIU

NÚRIA MESSEGUER
LA SÈNIA

El municipi de la Sènia actualment conserva tots els safarejos que temps enrere s'utilitzaven per rentar la roba. En total en són cinc: el de la Clotada, el de la Nòria, el de la Plaça i el del Calvari.

La raó de la conservació d'aquestes infraestructures és que «d'una forma o altra la gent sempre els ha anat utilitzant i l'Ajuntament, doncs, els ha anat mantenint». Així ho explica al Diari Vicent Almuni, directora del Centre d'Estudis Senienços i també Creu de Sant Jordi de l'any 2018, que «aquí a la Sènia com que el riu queda prou lluny, el fet d'anar a rentar al riu és una cosa molt antiga».

El safareig és –i va ser especialment en el seu moment– un espai important perquè com recorda Almuni, «no és únicament un lloc per rentar, sinó que també era un lloc de conversa per a les dones». I posa de relleu que «en el món rural antic estava mal vist que les dones anessin al bar o a les tavernes. Per això un bon moment per encetar la conversa era quant anaven al safareig». D'aquí va venir la frase feta de «fer safareig».

De fet era comú anar a rentar amb els nens que jugaven pels voltants, i així les dones «ho tenien tot controlat», afegeix la directora del Centre d'Estudis Senienços. Per aquest motiu, són moltes les generacions de la Sènia que recorden la seva infància amb la característica olor a sabó; perquè van ser moltes les hores que

Normes no escrites.

Els safareigs tenien unes normes no escrites però que totes les coneixien. Per exemple, no es podien rentar catifes, ni sacs, ni roba bruta, al matí. Havia de ser cap al tard.

s'hi van passar esperant a les mares.

Un tret important dels safarejos, com explica Almuni, és que «allà on hi ha un safareig, hi ha una font i un abeurador». I afegeix: «jo encara recordo de menuda, com cap al tard, els homes feien cua per donar de beure als animals».

El primer safareig: el de la Nòria

Aquí a la Sènia les primeres referències a safareig són sobre el que hi ha al carrer de la Nòria. Així doncs, el safareig de la Nòria és el més antic i va ser construït abans del 1834, any que es va fer la primera canalització del municipi. Aquesta canalització és coneguda com el «reguer del poble» que, com explica Almuni, «portava aigua des del riu Sènia a la

plaça Major, i en conseqüència subministrava aigua a tot el poble». Per fer-ho, com que el riu queda sota el nivell del poble, hi havia una nòria de grans dimensions que pujava l'aigua al municipi. D'aquí que el safareig es digui «de la Nòria», ja que quedava prou prop del lloc on s'ubica. Concretament, aquesta Nòria estava on actualment hi ha l'antiga fàbrica de paper.

El safareig de la Nòria, a banda de ser el primer, també presenta una altra singularitat: al costat de la gran nòria hi havia una fàbrica de sulfur, la qual assecava la sassa de l'oliva per fer combustible. Així, doncs, aquesta fàbrica utilitzava l'aigua del reguer que, com comenta la directora del Centre d'Estudis Senienços, «durant els processos de combustió escalfava l'aigua», i precisament aquesta aigua calenta anava directament al safareig. «Això permetia que les dones en aquella època poguessin rentar amb aigua calenta, tot un luxe».

La construcció dels altres

Durant la segona República es va ampliar la xarxa de canalització i es van construir els altres safarejos que hi ha al poble (el del Clavari, el de la Clotada i el de la Plaça).